

Leesmotivatie in kaart brengen in de 2de en 3de graad lager onderwijs

**EDUCATIEVE
HANDLEIDING**

COLOFON

Deze educatieve handleiding werd uitgewerkt in het kader van een onderzoeksstage binnen de opleiding Pedagogiek en Onderwijskunde (Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen, UGent) in opdracht van Iedereen Leest.

Auteurs: Sarah-Jane Arschoot en Iedereen Leest
Copyright afbeeldingen: Michiel Devijver en Iedereen Leest
Copyright illustraties: Lukas Derycke

November 2021

iedereenleest.
meer leesplezier, meer lezers!

INLEIDING

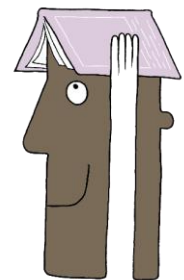
De leesmotivatie van kinderen en jongeren is laag en is bovendien de voorbije jaren gedaald. Kinderen hebben rond de leeftijd van 10 jaar een hogere kans om de motivatie voor lezen te verliezen door het krijgen van nieuwe voorkeuren van media zoals games. Verder krijgen zo andere interesses en hobby's, mede door de puberteit. Als leerkracht wil je hier kunnen op inspelen, want het belang van leesmotivatie is groot. Hierbij komt deze **educatieve handleiding voor leerkrachten in de 2de en 3de graad van het lager onderwijs** van pas.

Om als leerkracht hier iets aan te kunnen doen, is het zinvol om de leesmotivatie van je leerlingen in kaart te brengen. Hierdoor krijg je een concreet en individueel beeld van de leerlingen in je klas waardoor zij opgevolgd kunnen worden. Daarnaast willen we geen momentopname van de leesmotivatie van je leerlingen. Werken naar een leesbeleid waarin het monitoren van leesmotivatie ingebed wordt, is dan ook het doel. Op deze manier kunnen we komen tot een evolutie van de leesmotivatie van alle leerlingen op school.

In deze educatieve handleiding willen we leerkrachten van de 2de en 3de graad lager onderwijs op weg helpen door volgende onderdelen te bespreken:

- **Waarom leesmotivatie in kaart brengen:** Wat is nu de meerwaarde van deze educatieve handleiding en waarom is het belangrijk om als leerkracht hiermee aan de slag te gaan.
- **Autonome leesmotivatie:** We gaan in op wat het begrip leesmotivatie nu juist inhoudt.
- **Hoe leesmotivatie in kaart brengen:** Met concrete tools kan jij als leerkracht de leesmotivatie van je leerlingen in kaart brengen. Deze zijn:
 - o Het afnemen van een SRQ-vragenlijst
 - o Het voeren van leesgesprekken
 - o Het observeren van je leerlingen
 - o Een leesdagboek bijhouden
- **Blijven inzetten op leesmotivatie:** Hoe ga je nu verder als leerkracht om de leesmotivatie van alle leerlingen op te krikken en hoe kan je het volledige leerkrachtenteam hierbij betrekken?

Het monitoren van leesmotivatie zit best vervat in een leesbeleid op school. Leesonderwijs mag niet de verantwoordelijkheid zijn van één leerkracht, maar komt het best tot stand als er een gedeelde verantwoordelijkheid is van de volledige school. Bespreek met collega's en de directeur, werk samen met partners zoals de bibliotheek en de lokale boekhandel en betrek zeker de leerlingen om te komen tot een leesbeleid op schoolniveau.

INHOUD

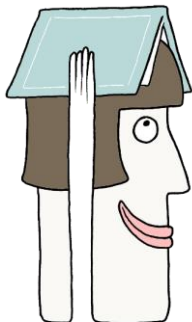
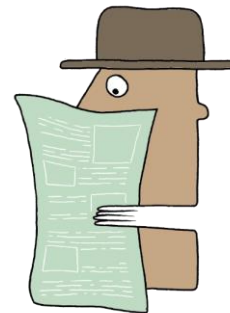
1 WAAROM LEESMOTIVATIE IN KAART BRENGEN

2 AUTONOME LEESMOTIVATIE

3 HOE LEESMOTIVATIE IN KAART BRENGEN

Vragenlijst
Leesgesprekken
Observatie
Leesdagboek

4 BLIJVEN INZETTEN OP LEESMOTIVATIE

Hoe kan je verder als leerkracht?
Hoe betrek je het volledige team?

BIJLAGES

SRQ-vragenlijst
Referenties

1

WAAROM LEESMOTIVATIE IN KAART BRENGEN

Een stimulerende leesomgeving is onmisbaar voor de leesontwikkeling van kinderen en jongeren. Om tot deze omgeving te komen kunnen **6 bouwstenen** je op weg helpen, deze zijn:

1. Een gevarieerd en aantrekkelijk boekenaanbod
2. Toegankelijke, zichtbare leesplekken
3. Tijd en aandacht voor leesmotivatie en leesplezier
4. Betrokkenheid van kinderen en ouders
5. Samenwerkingen met partners zoals de openbare bibliotheek en de boekhandel
6. Uitwerking van een structureel leesbeleid

Eén van deze bouwstenen – **tijd en aandacht voor leesmotivatie en leesplezier** – wordt belicht in deze handleiding. Niettemin zijn de 6 bouwstenen verbonden met elkaar en beïnvloeden ze elkaar - de leesmotivatie kan niet gestimuleerd worden zonder een gevarieerd boekenaanbod. Met deze educatieve handleiding willen we de aandacht vestigen op leesmotivatie en leesplezier. Uit de onderzoeksresultaten van PIRLS 2016 blijkt namelijk dat Vlaamse leerlingen een lage leesmotivatie hebben en dat die in de laatste jaren ook gedaald is. Nochtans kennen we het belang van leesmotivatie op de leesprestaties. Daarnaast is het leesplezier – wat een voorspeller is van leesmotivatie – ook laag. Kinderen en jongeren nemen dus minder snel een boek vast uit eigen interesse of passie. Toch is lezen een basiscompetentie om deel te nemen aan onze maatschappij. Bovendien heeft lezen voordelen zoals een hogere concentratie, een rijkere taal, beter begrip van gevoelens en een hoger welbevinden. We willen dus echt wel dat kinderen en jongeren meer en liefst uit zichzelf lezen.

LEESTIP

Kom meer te weten over [de 6 bouwstenen van een kwalitatieve leesomgeving](#).

Aandacht hebben voor de leesmotivatie van je leerlingen is dus essentieel. Er moet hierbij constant ingezet worden op de leesmotivatie van alle leerlingen, maar een beter beeld van je leerlingen kan ervoor zorgen dat je gericht kan ondersteunen. Door een individueel beeld van de leesmotivatie per leerling kan je als leerkracht ook beter differentiëren. Bovendien willen we met deze handleiding de leesmotivatie niet beschouwen als een momentopname, maar zien we het als een proces dat constant moet worden bijgehouden. Hierdoor wordt het belang van het monitoren van leesmotivatie over jaren heen benadrukt. Een goed leesbeleid waarin het monitoren van leesmotivatie verankerd zit kan hierbij helpen.

LEESTIP

Hoe werk je een sterk leesbeleid uit op school? Laat je inspireren door volgende artikels:

- [Wat maakt een goed leesplezierbeleid op school?](#)
- [Naar een duurzaam leesbeleid op school](#)
- [Van duurzaam leesbeleid naar sterk leesonderwijs](#)
- [In zeven stappen naar een leesplezierbeleid op school](#)

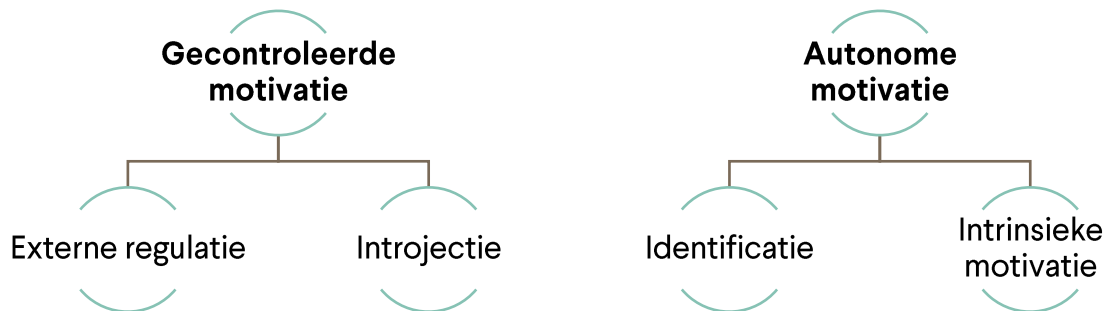

2 AUTONOME LEESMOTIVATIE

Traditioneel wordt er een onderscheid gemaakt tussen intrinsieke en extrinsieke motivatie. Hierbij gebruiken we volgende definities:

- **Intrinsieke** motivatie: Een leerling leest omdat die het inherent plezierig of interessant vindt.
- **Extrinsieke** motivatie: Een leerling leest om iets te verkrijgen, bv. een beloning.

Meer en meer zien we in onderzoek dat dit verschil niet langer wordt gemaakt. Er wordt steeds meer gebruikgemaakt van de **zelfdeterminatietheorie (ZDT)**. De ZDT kan worden samengevat in volgend schema:

- **Gecontroleerde motivatie:** Een leerling leest omdat die moet lezen.
 - Externe regulatie: Een leerling leest omdat die geen straf wil krijgen of omdat die beloond wordt.
Voorbeeld: Om een sticker te krijgen, leest de leerling.
 - Introjectie: Een leerling leest omdat die gevoelens van schaamte, schuld of angst wil vermijden of gevoelens van trots wil verwerven.
Voorbeeld: De leerlingen lezen niet omdat ze anders uitgelachen worden.
- **Autonome motivatie:** Een leerling leest omdat die wil lezen.
 - Identificatie: Kinderen en jongeren lezen omdat ze lezen als iets waardevols beschouwen.
Voorbeeld: De leerlingen lezen omdat ze weten dat goed kunnen lezen belangrijk is.
 - Intrinsieke motivatie: Een leerling leest voor het plezier, de interesse of de passie. De term leesplezier is hier het uitgangspunt.
Voorbeeld: De leerlingen lezen omdat ze er gelukkig van worden.

!!! Externe regulatie, introjectie en identificatie vallen in de oude verdeling onder extrinsieke motivatie.

!!! Binnen de ZDT worden de verschillende vormen van motivatie geplaatst op een continuüm. Leerlingen kunnen dan ook doorheen de jaren veranderen in de mate en op welke manier dat ze gemotiveerd zijn. Belangrijk hierbij is dat niet elk kind eerst gecontroleerd gemotiveerd is en dan overgaat naar autonoom gemotiveerd.

Binnen de ZDT zijn er een aantal basisbehoeften die de autonome motivatie versterken. Deze zijn **A**utonomie, **v**er**B**ondenheid en **C**ompetentie ('ABC').

- **Autonomie** verwijst naar een gevoel van psychologische vrijheid en keuze tijdens het leesproces. Hier wordt aan tegemoetgekomen door leestaken die aansluiten bij de interesses en leefwereld van de leerlingen.
- **VerBondenheid** verwijst naar het vormen van relaties en het ervaren van warmte, wat kan bekomen worden door het stimuleren van interactie.
- Tot slot kan ingezet worden op **Competentie**, het zich bekwaam voelen, door leerlingen te ondersteunen in het toepassen van effectieve leesstrategieën. Hierbij geef je als leerkracht leesopdrachten die aangepast zijn naar het niveau van de leerling, maar ook voldoende uitdagend zijn.

[In dit onderdeel van de handleiding](#) lees je hoe je concreet kan gebruikmaken van de ABC-theorie.

3 HOE LEESMOTIVATIE IN KAART BRENGEN

Het meten van leesmotivatie, of beter het in kaart brengen van leesmotivatie is mogelijk aan de hand van verschillende instrumenten. Het is belangrijk om te weten dat het achterhalen van de leesmotivatie van je leerlingen niet per definitie moet weergegeven worden aan de hand van een cijfer. Als leerkracht kan je die op verschillende manieren in kaart brengen. Maak daarbij dan ook, in de mate van het mogelijke, gebruik van de verschillende tools die in deze handleiding aan bod komen. Kijk bovendien ook naar de leerlingen die je voor je hebt en op welke manier zij het best een antwoord kunnen geven op jouw vraag naar hun leesmotivatie. Maak een afweging op basis van de tijd die je hebt en de leerlingen in je klas.

Volgende instrumenten komen aan bod:

- **De Self-Regulation Questionnaire (Reading Motivation):** Breng aan de hand van een vragenlijst de motivatie van je leerlingen in kaart.
- **Leesgesprekken:** Voer een gesprek met de volledige klas, een kleine groepje of één leerling over hun leesinteresses, -aanpak en -motivatie.
- **Observatie:** Door je leerlingen te observeren tijdens verschillende leesactiviteiten kom je meer te weten over hun leesmotivatie.
- **Leesdagboek:** Laat leerlingen reflecteren over hun leesproces waardoor hun leesmotivatie in kaart wordt gebracht, maar terwijl ook wordt gestimuleerd.

Op de volgende pagina's wordt elk instrument uitvoeriger beschreven. Wil je een kort overzicht van de tools waarin je snel te weten komt welke het meest geschikt is voor jou, ga dan naar [het schematische overzicht verderop deze handleiding!](#)

Vragenlijst

Wat

Om een globaal beeld te verkrijgen van de leesmotivatie van je leerlingen op een vlotte manier kan er gebruikgemaakt worden van een vragenlijst. De [Self-Regulation Questionnaire \(SRQ\)-Reading Motivation](#) van De Naeghel en collega's (2012) – is een uitgebreide, maar gevalideerde vragenlijst. Deze is gebaseerd op de eerder benoemde zelfdeterminatietheorie, waardoor zowel autonome als gecontroleerde leesmotivatie in kaart worden gebracht. Dit zowel met betrekking tot lezen in de vrije tijd als lezen binnen de schoolse context. De items worden gescoord op een vijfpunt-Likert schaal variërend van vijf (helemaal akkoord) tot en met één (helemaal niet akkoord).

Aan de slag

- Het invullen van de vragenlijst neemt ongeveer 20 minuten in beslag. Geef de leerlingen hiervoor de tijd en help waar nodig indien ze vragen niet begrijpen.

!!! Het is belangrijk dat de leerlingen alle vragen hebben ingevuld. Indien blijkt dat ze nadien niet alle vragen hebben ingevuld, vraag hen dit dan nog te doen.

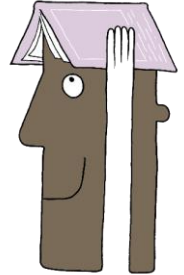
- Na het invullen door de leerlingen, ga jij aan de slag! Om het verwerken van de vragenlijsten te vereenvoudigen kan er gebruikgemaakt worden van [volgend Excel-bestand](#). Automatisch krijg je dan de gemiddelde scores per leerling en per klas.
- Vul per leerling de naam, de datum van het afnemen van de vragenlijst en de klas in en vul vervolgens de bijhorende scores in. Voor elke leerling is er een afzonderlijk tabblad (l1n1, l1n2, l1n3...) dat je naar de naam van de leerling kan wijzigen. De scores worden ingevuld door een cijfer toe te kennen aan elk antwoord. Indien een leerling helemaal niet akkoord heeft aangeduid, dan vul je 1 in, bij helemaal akkoord vul je 5 in. Verder is akkoord een 4, ik weet het niet een 3 en niet akkoord een 2.
- De gemiddelde scores per leerling worden automatisch berekend. Indien alle scores van alle leerlingen zijn ingevuld, verschijnen de gemiddelde scores van alle leerlingen op het eerste tabblad *Totaaloverzicht*. Op dit tabblad wordt het gemiddelde van alle leerlingen per stelling weergegeven. Daarnaast zie je ook de gemiddelde score van alle leerlingen voor de autonome en gecontroleerde motivatie in de vrije tijd als in de schoolse context. Tot slot wordt er ook nog een gemiddelde score weergegeven voor zowel de autonome als gecontroleerde motivatie.

! Het Excel-bestand bevat 40 tabbladen, dus kan ingevuld worden voor 40 leerlingen. Tabbladen die niet ingevuld worden, mogen in het document blijven. Indien er toch meer dan 40 leerlingen zijn en er dus meer tabbladen nodig zijn, kunnen deze toegevoegd worden. Deze nieuwe tabbladen moeten dan ook toegevoegd worden in de formules in het totaaloverzicht.

Hoe verder

We willen dat de leerlingen zo veel mogelijk autonoom gemotiveerd zijn, dat ze dus lezen uit plezier of omdat ze lezen waardevol vinden. Het is daarom interessant om te kijken naar de score van autonome motivatie. Als dit een lage score is, dan is het van belang dat je als leerkracht hierop inzet aan de hand van de ZDT. Indien een leerling een hoge score heeft dan is dit zeker positief, maar blijf nog steeds de leerling stimuleren en hun interesses uitbreiden.

Wil je verder inzetten op de autonome motivatie, ga dan naar [het vierde onderdeel van deze educatieve handleiding](#).

Om de evolutie in verband met het leesmotivatie niveau van je leerlingen in kaart te brengen is het interessant om deze vragenlijst meerdere keren per jaar en over de jaren heen af te nemen. Als leerkracht kan je ervoor kiezen om in het begin, in het midden en/of op het eind van het schooljaar de vragenlijst af te nemen.

Criterium	+	-
Tijdsinvestering		Zowel het afnemen als het verwerken van de vragenlijst is tijdsintensief.
Moeilijkheidsgraad	Het afnemen van de vragenlijst vraagt geen voorkennis.	Het verwerken in het Excel-bestand vraagt in het begin wat tijd. Hoe meer je dit doet, hoe vlotter het zal gaan.
Leeftijdsgroep	<p>De vragenlijst is geschikt voor de 3de graad in het lager onderwijs.</p> <p>Bovendien kan de vragenlijst ook gebruikt worden in de 1ste graad van het secundair onderwijs, waardoor de overstap van het lager naar het secundair in kaart kan worden gebracht.</p>	De vragenlijst werd ook al gebruikt en gevalideerd in de 2 ^{de} graad van het lager onderwijs, maar hierbij zullen de leerlingen mogelijks wat meer uitleg en tijd nodig hebben.
Interpretatie	De vragenlijst is over het algemeen objectief en vraagt weinig tot geen interpretatie van de leerkracht.	

Leesgesprekken

Wat

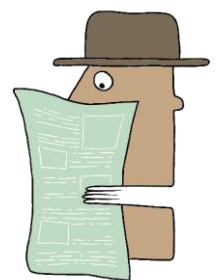
Leesgesprekken zijn gesprekken over lezen met de leerkracht en de leerlingen. Deze gesprekken gaan dieper in op hoe een leerling leest, hoe die leert lezen, hoe leerlingen het leesonderwijs van de leerkracht ervaren, de leesvoorkeuren, wanneer een leerling leest, welke boeken gelezen worden, de bibliotheekbezoeken, het kiezen van een boek.. Deze leesgesprekken hebben tot gevolg dat de leerlingen zich bewust worden van wat en hoe ze lezen. Hierdoor krijgen ze bovendien meer regie over hun eigen lezen, wat de **autonomie** versterkt. Anderzijds krijgt de leerkracht ook meer zicht op de leesontwikkeling van de leerling. Op het einde van het leesgesprek kan er dan ook gekeken worden hoe de leerling verder kan met het lezen, hoe het leesonderwijs beter kan afgestemd worden of hoe de leerling meer gemotiveerd kan worden. Centraal in een leesgesprek staat de interactie. In zo een gesprek wordt dan ook niet (voor)gelezen, tenzij een kind dit spontaan doet. In deze gesprekken is een persoonlijke sfeer van belang waarin er ruimte is voor de eigenheid van het kind. Op deze manier zal wat het kind vertelt het meest bruikbaar zijn voor jou als leerkracht. Praten over boeken stimuleert de leesmotivatie, maar is ook een handige manier om de leesmotivatie van je leerlingen in kaart te brengen.

Hoe

Als leerkracht kan je op verschillende manieren leesgesprekken voeren met je leerlingen. Denk bij je eigen klas na op welke manier je het meeste informatie zal verkrijgen van je leerlingen. Natuurlijk zijn externe factoren zoals grootte van de klas en tijd ook van belang bij het maken van deze keuze.

1) Leerkracht met de volledige klas

Een leesgesprek met de volledige klasgroep kan gemakkelijk tussendoor de lessen plaatsvinden. Hierin kan bij de leerlingen gepeild worden naar wat, wanneer, waar, met wie... ze lezen. Voordelig aan dit soort leesgesprek is dat het relatief snel kan uitgevoerd worden, nadelig is dat het moeilijker is om op bepaalde zaken dieper in te gaan. Regelmatig een klassikaal leesgesprek zorgt er dan wel weer voor dat lezen zichtbaar blijft en dat leerlingen kunnen gewoon worden aan het voeren van leesgesprekken.

2) Leerkracht met een kleine groepje

Hierbij kies je als leerkracht bewust welke leerlingen je samenneemt in een groepje voor het voeren van een leesgesprek. Er kan gekozen worden voor homogene groepen of heterogene groepen. Door samen in een klein groepje een leesgesprek te voeren zien leerlingen dat het leesproces van elk verschillend is. Ze zien gelijkenissen en verschillen in leesniveaus, -interesses en aanpakken. Bovendien zorgt een klein groepje ervoor dat de leerlingen intensiever op elkaar kunnen reageren dan in klassikale gesprekken.

3) Leerkracht met een individuele leerling

Een een-op-een gesprek biedt het meeste informatie, ook al zijn deze het meest tijdsintensief. Zorg voor een rustig moment, waardoor het zowel voor jou als de leerling plezierig is om in gesprek te gaan. Kinderen vinden het namelijk leuk om te vertellen en ze geven vaak onverwachte en interessante informatie. Hierdoor kan je dan specifiek afstemmen op de individuele behoeften van de leerlingen om de leesmotivatie te verhogen.

4) Tutor-leesgesprek

Als leerkracht kan je er ook voor kiezen om oudere en jongere leerlingen een leesgesprek te laten voeren. Dit kan bijvoorbeeld ingewerkt worden in een project van tutorlezen. Stel hierbij een aantal vragen op die de oudere leerlingen kunnen gebruiken als leidraad. De leerlingen onder elkaar zullen misschien sneller of andere informatie delen met elkaar. Loop als leerkracht rond en observeer je leerlingen. [In dit onderdeel](#) lees je meer over observatie van je leerlingen.

Een leesgesprek is een gesprek, geen vaststaand interview of mondeling examen. Om deze reden zijn er wel een aantal vragen die je als leerkracht op weg kunnen helpen, maar toch blijft het belangrijk om te zien waar het kind heen wil gaan met het gesprek. Daarom moeten dus zeker niet alle vragen gesteld worden, maar kunnen ze wel als houvast dienen.

Voorbeeldvragen

Start gesprek

- Welke boeken op tafel spreken je aan?
- Waarover denk je dat het boek gaat?
- Wat zou je niet lezen uit jezelf?
- Wanneer zou je dit boek lezen?
- Wat is je favoriete boek?
- Wanneer lees je?
- Waarvoor zou je dit boek lezen?
- Toen je het boek voor het eerst zag en je nog niets gelezen had, wat dacht je toen dat het voor boek was?
- Wanneer lees je graag?
- Word je graag voorgelezen?
- Praat je graag over boeken?

Vragen die ingaan op een boek/tekst

- Welk boek zou je wel/niet willen lezen?
- Waarover gaat het boek?
- Wat is je opgevallen in dit verhaal?
- Wat vond je leuk, mooi of goed aan dit boek? En wat juist niet?
- Wat vond je moeilijk of onduidelijk?
- Zag je een patroon of bepaalde verbanden?
- Ken je andere boeken die hierop lijken?
- Had je dit boek al eens gelezen? Zo ja, was het deze keer anders?
- Zijn je woorden opgevallen of zinnen die je mooi vond? Of lelijk?
- Als de schrijver zou vragen wat er anders of beter zou kunnen, wat zou je dan zeggen?
- Was er iets in dit boek dat je zelf weleens hebt meegemaakt?
- Is dit een boek om vlug te lezen of juist langzaam?
- Hoelang duurt het verhaal?
- Waar speelt het verhaal?
- Was er iemand over wie niets werd gezegd, maar die toch belangrijk was?
- Wie vertelde het verhaal? Weten we dat? En hoe weten we dat?
- Werd ergens duidelijk wat de figuren dachten of voelden?
- Of werd het verhaal van buiten verteld, werden de karakters gevolgd zonder dat je te weten komt wat zij denken of voelen?
- Wat is je favoriete personage?
- Welk(e) scène/fragment is je bijgebleven?
- Zou je het boek aanraden aan je vriend(in)?
- Welke verhaalfiguur boeide je het meest?
- Wat vond je goed/slecht aan het boek?

Vragen die meer uitleg opwekken

- Hoe weet je dat?
- Wat denk je nu?
- Wat betekent dat?
- Vertel eens...

Dit zijn vragen die niet alleen ingaan op de leesmotivatie van leerlingen, maar ook op het algemene leesgedrag. Om als leerkracht meer te weten te komen over de leesmotivatie, moet je de leerling ook observeren en waar nodig interpretaties maken.

Tot slot zijn er nog een aantal algemene zaken waar je rekening mee moet houden tijdens het houden van een leesgesprek. Daarom enkele tips die je in het achterhoofd moet houden.

- 1) Stel **open vragen** zodat leerlingen moeten nadenken over wat ze antwoorden. Gesloten vragen leiden tot een kort antwoord en vaak een antwoord waar de leerlingen niet over nadenken of waarvan ze denken dat je dit als leerkracht wil horen.
- 2) Leg uit aan de leerling waarom je dit gesprek voert en deze vragen stelt. Voor een kind is het niet altijd duidelijk wat het **doel** juist is van zo een gesprek.
- 3) Blijf **doorvragen** als de leerlingen een kort antwoord geven of als je het gevoel hebt dat ze niet volledig antwoorden. Op deze manier worden ze ook aangemoedigd om te blijven nadenken en toon je dat je geïnteresseerd bent.
- 4) Probeer waaromvragen te vermijden. Deze kunnen leerlingen het gevoel geven dat ze zich moeten verantwoorden. Stel bijvoorbeeld een vraag die start met '**Vertel eens...**' of vraag 'Kun je daar wat meer over vertellen?'. De leerling zal hierdoor meer het gevoel hebben dat je als leerkracht echt wil weten wat de leerling denkt.
- 5) Geef de leerling **tijd** om na te denken bij een vraag. Zeker in het begin zullen de vragen van een leesgesprek nieuw en moeilijker aanvoelen. Laat de leerlingen ook voldoende bladeren in de boeken en geef ze de tijd om te vertellen. Tot slot is het laten vallen van stiltes ook aangeraden. Op deze manier vult de leerling mogelijks nog iets aan wat die eerst niet van plan was.
- 6) Het is belangrijk dat de leerling niet het gevoel heeft in een **toetssituatie** te zitten.
 - a. Leg het doel uit van een leesgesprek zodat de leerling weet dat het geen verhoor is.
 - b. Vraag ook niet aan de leerling iets hardop te lezen, tenzij die dat zelf voorstelt.
 - c. Leg duidelijk uit aan de leerling dat die geen fout antwoord kan geven. De leerling mag en kan alles vertellen of antwoorden. Tracht dan ook een open houding aan te nemen.
- 7) Zorg bij een leesgesprek voor verschillende **boeken en teksten** op tafel, want deze zijn een goede gespreksstarter. Zorg er hierbij wel voor dat er aansluiting is aan de interesses van alle leerlingen. Een verscheidenheid aan teksten en boeken stimuleert om te praten. Daarnaast kan je de interesses van de leerlingen hierdoor achterhalen en hier dan ook op inspelen.
- 8) Eindig het leesgesprek met een korte **conclusie** van het gesprek en stel een aantal afspraken op tegen het volgende leesgesprek. Vraag ook eens aan de leerlingen wat zij vinden van een leesgesprek, als leerkracht doe je mogelijks nog een aantal inzichten op.

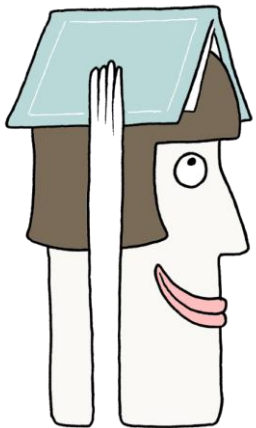
Wil je nieuwe boeken ontdekken die je wil voorstellen aan de kinderen? Neem dan zeker een kijkje op Boekenzoeker!
www.boekenzoeker.be

Criterium	+	-
Tijdsinvestering	<p>Als leerkracht geef jij de leesgesprekken vorm. Hierdoor kan je er dus voor kiezen wanneer je ze houdt en hoelang je ze laat duren. Bovendien kunnen deze ook vaak even tussendoor gevoerd worden.</p>	
Moeilijkheidsgraad	<p>Het voeren van leesgesprekken vraagt enige ervaring en gewenning. Na deze een aantal keer te houden, zal dit al veel vlotter gaan.</p>	
Leeftijdsgroep	<p>Leesgesprekken zijn geschikt voor alle leeftijden! Pas het gesprek aan naargelang de leerling die voor je zit.</p>	
Interpretatie	<p>Een leesgesprek wordt gekenmerkt door subjectiviteit. Als leerkracht zal je bij bepaalde zaken die de leerling zegt moeten interpreteren.</p>	

Observatie

Het leren kennen van je leerlingen gebeurt niet aan de hand van een momentopname. Je leerlingen veranderen, leren bij, krijgen nieuwe interesses en groeien. Om deze reden is het dan ook van belang dat je niet eenmalig de leesmotivatie van je leerlingen in kaart brengt, maar dit het volledige jaar door doet. Een manier om dit te doen is aan de hand van **observatie**. Het observeren van je leerlingen kan iedere dag en op verschillende momenten gebeuren.

Wat

Wat is dat nu een observatie? Een gehanteerde definitie van een observatie en hoe we dit ook in deze tool omschrijven is de volgende: *Het systematisch en doelgericht waarnemen en registreren van gedragingen, gebeurtenissen en interacties.* Met **systematisch** wordt bedoeld dat op voorhand vastligt hoe informatie verzameld zal worden. Het **doelgerichte** wijst er dan op dat er een duidelijk doel moet zijn van de observatie waarbij het ook duidelijk is hoe dat doel kan bereikt worden. In wat volgt wordt het duidelijk hoe het observeren van het leesgedrag en de leesmotivatie van je leerlingen vorm kan krijgen.

Om de leesmotivatie van je leerlingen te observeren is het gebruik van een **kwantitatieve observatie** het meest voordelig. Hierbij gaan we de inhoud van het gedrag en nuances van dat gedrag weergeven. Alles wat wordt gezien, wordt beschreven. Daarnaast voeg je bij de handelingen ook nog eigen interpretaties toe als leerkracht. Op deze manier willen we een zo volledig mogelijk beeld bekomen. Omdat leerlingen vaak op verschillende momenten lezen wordt er gebruikgemaakt van een **spontane observatie**. Hierbij ga je als leerkracht alledaagse activiteiten van je leerlingen observeren in verband met het leesgedrag. Hierbij noteer je zowel opvallende als normale gedragingen.

Hoe

Vorbereiding

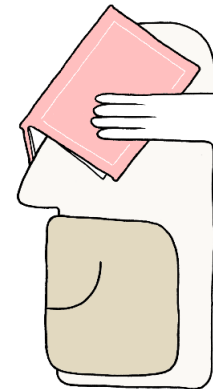
- 1) **Bepaal het doel van de observatie: Wat wil ik te weten komen?**
 - Wat zegt het leesgedrag van mijn leerlingen over hun leesmotivatie?Deze vraag kan verder ingedeeld worden in deelvragen om concretere doelen te bekomen.
 - Wat is de leesmotivatie van *leerling 1 en leerling 2*?
 - Welke veranderingen zie ik in de leesmotivatie van de leerlingen?
 - Welke verschillen zijn er in leesmotivatie tussen de leerlingen?
 - ...

- 2) **Op welk gedrag moet ik letten van mijn leerlingen?**
 - Welke boeken nemen de leerlingen?
 - Op welke manier kiezen de leerlingen een boek uit?

- Wat doet de leerling voor het lezen van het boek?
- Hoelang lezen ze een boek?
- Wat doet de leerling na het uitlezen van het boek?
- Welke boeken kiezen ze?
- Zoekt de leerling interactie met medeleerlingen of de leerkracht om over het boek te praten?
- Bij welke leesopdrachten tonen ze enthousiasme?
- ...

3) Wanneer vindt de observatie plaats?

- Leeskwartier
- Voorleesmoment
- Kringmoment
- Bibliotheekbezoek
- Vrij lezen
- Tutorlezen
- ...

4) Hoe wil je de gegevens verzamelen?

- Losse notities
 - Je kan ervoor kiezen om tijdens het lezen notities te nemen in een schriftje of op de laptop en deze nadien op een rustiger moment interpreteren.
- Logboekmethode
 - Maak een logboek met een aantal kolommen (dag en uur – wie – waar – gebeurtenis – interpretatie) die je vervolgens vlot kan invullen.
- Applicaties en websites
 - Er zijn ook een aantal apps en websites die het observeren eenvoudiger kunnen maken, zoals [Observatieapp](#) en [Behavioursnap](#).

Tijdens

5) Zintuigen

- *Kijken*: Het non-verbaal gedrag is tijdens het observeren een grote informatiebron. Kijk naar de lichaamstaal, de handelingen en de reacties.
- *Luisteren*: Wat zegt de leerling tegen zichzelf, de leerkracht of de medeleerlingen? Heb ook aandacht voor de lichaamstaal bij wat de leerling zegt.
- *Voelen*: Het is niet mogelijk om via observatie het gevoel van de leerling te achterhalen. Wel kan je als leerkracht kijken wat de handelingen van de leerling bij jou teweegbrengt.

6) Interpretaties maken

- 'Ik heb gezien dat ... (= observatie). Deze vermoedens heb ik daarbij ... (= interpretatie).' is een zin die kan helpen bij het onderverdelen van observaties en interpretaties.

Bijvoorbeeld:

Leerling 1 bekijkt vier boeken voordat ze er een neemt. (= observatie)

Leerling 1 denkt na over welk boek haar het meest kan interesseren. (= interpretatie)

→ Beschrijf het gedrag zo concreet mogelijk.

→ Vermijd subjectieve woorden zoals *vaak*, *soms* en *weinig*.

→ Zoek verschillende interpretaties voor gedrag. Ga niet onmiddellijk voor de meest gebruikelijke.

→ Vermeld wanneer het gaat om eigen ideeën, ervaringen, meningen of indrukken.

Aandachtspunten

1) Halo-effect

Hierbij ga je een bepaalde goede eigenschap van je leerlingen veralgemenen tot de volledige persoon. Bovendien zal je andere eigenschappen van die leerling gaan interpreteren op een manier zodat die eerste indruk bevestigd wordt. Hierdoor ga je als leerkracht snel een oordeel vellen over je leerlingen. Als leerkracht zal je bijvoorbeeld sneller denken dat een leerling die goed gedrag vertoont ook goede punten zal behalen.

2) Horn-effect

Dit is het omgekeerde van het Halo-effect. Hierbij ga je een negatief kenmerk van een leerling veralgemenen tot de volledige persoon. Hier zal je bijvoorbeeld bij een leerling die zwak is in spelling, ervan uitgaan die die ook slecht zal scoren voor andere vakken.

3) Selffulfilling prophecy

De overtuigingen van jou als leerkracht over een leerling kan die beïnvloeden zodat de leerling zich daarnaar zal handelen en zal tegemoetkomen aan deze overtuigingen. Datgene wat je verwacht van een leerling, zal gebeuren omdat men ernaar handelt. De leerling waarvan je als leerkracht verwacht dat die goed zal scoren, zal uiteindelijk ook goed scoren.

4) Bewustzijn leerlingen

Heb er in het begin aandacht voor dat de leerlingen mogelijks door zullen hebben dat je hen observeert. Dit kan er in het begin dan ook voor zorgen dat ze zich anders zullen gedragen.

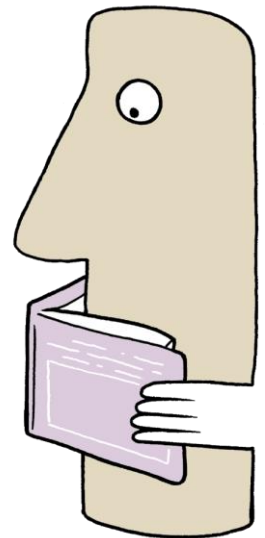
Genoemde aandachtspunten zijn handelingen waar we ons vaak niet bewust van zijn. Door hier kennis van te hebben en aandacht voor te hebben kan je als leerkracht hier rekening mee houden.

Criterium	+	-
Tijdsinvestering	Het observeren van de leerlingen kan snel een gewoonte worden. Het is iets wat gebeurt tijdens leesmomenten.	
Moeilijkheidsgraad	Het observeren van je leerlingen is iets wat dagelijks gebeurt. Aan de hand van genoemde tips, is het mogelijk om deze observatie meer structuur te bieden.	
Leeftijdsgroep	Het observeren kan bij leerlingen van alle leeftijden.	
Interpretatie		Een observatie wordt gekenmerkt door subjectiviteit. Als leerkracht zal je bij bepaalde handelingen moeten interpreteren (Zie stap 6!).

Leesdagboek

Wil je zowel de leesmotivatie van je leerlingen in kaart brengen als de leesmotivatie bevorderen, dan is een leesdagboek een ideale manier. In een leesdagboek schrijven de leerlingen welke boeken ze hebben gelezen, wat ze ervan vonden, een korte samenvatting, of ze het nog eens zouden lezen en zo veel meer. Een leesdagboek moet niet op de klassieke manier worden ingevuld, maar kan ook de creatieve kant van leerlingen losmaken.

Een leesdagboek geeft leerlingen de kans om te reflecteren over hun leesproces zonder dat dit op een vaste manier moet gebeuren. Door een bepaalde structuur en een aantal vragen mee te geven met je leerlingen kunnen ze aan de slag.

Enkele praktische tips om een leesdagboek vorm te geven:

- Geef de leerlingen **de keuze** hoe ze hun leesdagboek vormgeven. Laat ze bijvoorbeeld kiezen om dit online of op papier te doen. Laat hen ook kiezen of ze al dan niet creatief aan de slag willen. Op deze manier geef je hen bepaalde keuzes en bevorder je hun **Autonomie**.
- De leesdagboeken op zich geven niet onmiddellijk weer wat de leesmotivatie van je leerlingen exact is. Het is belangrijk dat jij als leerkracht kijkt hoe je leerlingen aan de slag gaan met deze leesdagboeken en hoe zij zich uiten over de gelezen boeken. Ga nadien ook in gesprek met je leerlingen over de leesdagboeken aan de hand van leesgesprekken. Als leerkracht moet je hier dus echt op zoek gaan naar duiding bij je leerlingen.
- Zorg als leerkracht voor een aantal **richtlijnen en -vragen**. Hierdoor voorzie je toch een bepaalde structuur en handvaten waarmee de leerlingen aan de slag kunnen.

Enkele richtlijnen die je kan geven:

- Geef altijd de titel en auteur van het boek.
- Gebruik in je leesdagboek een vaste structuur, zodat alles duidelijk terug te vinden is.

Enkele vragen die je kan opstellen:

- Wat vond je van het boek?
Tip: Geef de leerlingen enkele woorden waarmee ze verder op weg kunnen om het boek te beoordelen.
 - Waarom zou je het boek wel of niet aanraden aan een vriend?
 - Over wat gaat het boek?
 - Indien je een recensie moet schrijven over het boek voor een website, wat zou je dan schrijven?
- Gebruik de leesdagboeken als uitgangspunt voor de **leesgesprekken of observaties**. Op basis van de dagboeken kun je je leerlingen beter leren kennen, waardoor je tijdens de gesprekken of de observaties al meer kan focussen op bepaalde kenmerken van je leerlingen. Iets wat je leest in het dagboek dat opvallend is, kan je dieper bespreken met je leerlingen.

- Een leesdagboek hoeft niet op papier of handgeschreven zijn. Je kan ervoor kiezen om je leerlingen een leesdagboek **online** te laten maken. Enkele tips:
 - Laat je leerlingen een leeslijst bijhouden op [Goodreads](#) of [Storygraph](#) en laat hen een recensie schrijven aan de hand van een aantal vraagjes.
 - Leerlingen die aan de slag willen met Word kunnen dit zeker ook.
 - Een programma zoals [Canva](#) kan leerlingen helpen om hun creatief te uiten, maar dit toch op een technologische manier.

Al gehoord van de Leesjury?

De Leesjury is een leesclub die georganiseerd kan worden op school. De leerlingen lezen boeken en praten vervolgens over deze boeken in een leesgroep. De Leesjury is dan ook een voorbeeld waar er zowel leesgesprekken plaatsvinden als leesdagboeken gebruikt worden.

Meer info via <https://www.deleesjury.be/wat-de-leesjury>

Criterium	+	-
Tijdsinvestering	Je kan ervoor kiezen om de leerlingen de leesdagboeken zelf vorm te laten geven. Hierdoor is er als leerkracht geen heel grote tijdsinvestering.	
Moeilijkheidsgraad	Het toelichten van de leesdagboeken gaat vlot en de leerlingen moeten voornamelijk zelf aan de slag.	
Leeftijdsgroep	Een leesdagboek kan gebruikt worden bij verschillende leeftijden, maar pas deze aan naargelang hun leeftijd.	
Interpretatie	Een leesdagboek vraagt interpretatie van jou als leerkracht. Reflecteren over wat de leerling heeft neergeschreven is van belang!	

Samenvattend

Er zijn dus een aantal tools die gebruikt kunnen worden om de leesmotivatie van je leerlingen in kaart te brengen. Indien je snel te weten wil komen welke tool geschikt is voor jou en je leerlingen, kan je gebruikmaken van volgend schema.

criterium	Vragenlijst	Leesgesprek	Observatie	Leesdagboek
Weinig tijdsintensief		V	V	V
Eenvoudig in gebruik		V	V	V
Alle leeftijden		V	V	V
Objectief	V			

4 BLIJVEN INZETTEN OP LEESMOTIVATIE

Hoe kan je verder als leerkracht?

Het in kaart brengen van de leesmotivatie op zich is niet voldoende. Nadien als leerkracht wil je iets doen met de verkregen resultaten. Als leerkracht wil je inzetten op leerlingen met een lage leesmotivatie, maar het blijft ook belangrijk om in te zetten op leerlingen die al voldoende autonoom gemotiveerd zijn.

Hoe kunnen we de autonome motivatie aanwakkeren of blijven bevorderen aan de hand van de 'ABC'-theorie?

Autonomie

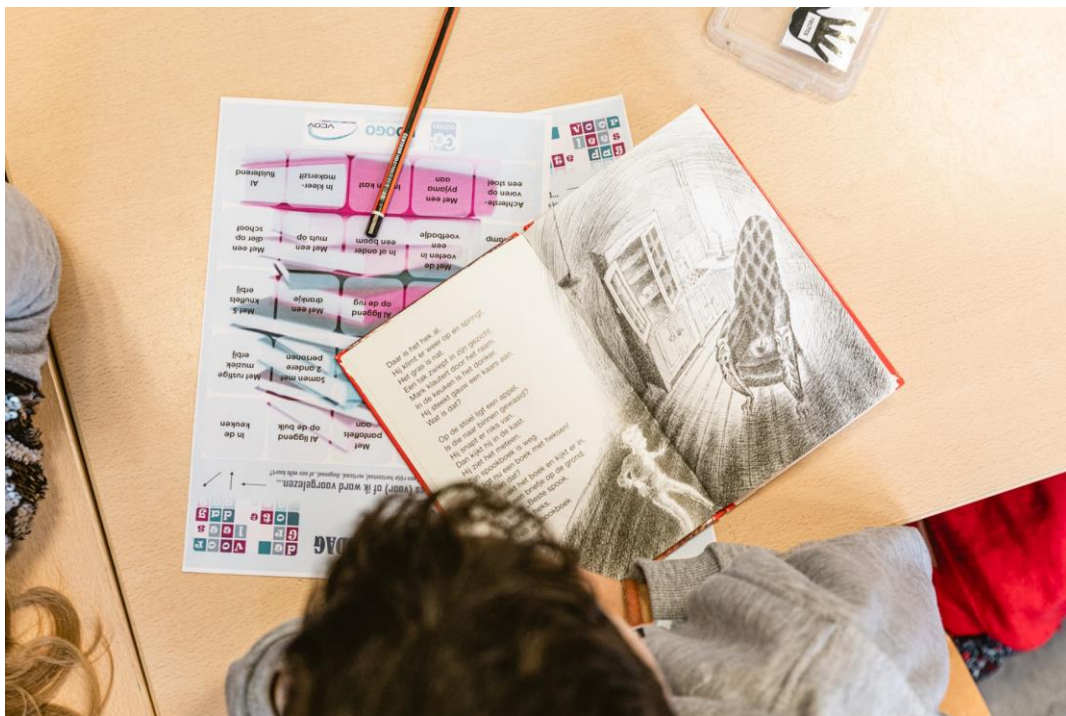
- Ga op zoek naar de leesinteresses van je leerlingen, observeer en ga in gesprek om na te gaan welke boeken en teksten hun interesseren.
- Zoek naar boeken die aansluiten bij de interesses van je leerlingen.
- Biedt een voldoende gevarieerd aanbod aan boeken aan. Zo is er een boek voor iedereen.
- Verwijs leerlingen door naar boeken die gelijkaardig zijn aan eerdere boeken of die vallen binnen hetzelfde thema. Het maken van doorleeslijstjes kan hier zeker een meerwaarde zijn!
- Laat leerlingen zelf boeken kiezen. [Boekenzoeker](#) kan hen hierbij helpen.
- Praat met de leerlingen over de boeken. Dit kan aan de hand van de leesgesprekken, maar stel ook tussen het lezen door vragen over het boek dat ze lezen. Peil naar hun interesses!
- Lezen voor punten stimuleert de gecontroleerde motivatie. Als je wil dat leerlingen voldoende autonoom gemotiveerd zijn, biedt dan ook voldoende momenten van vrij lezen aan voor elke leerling. Doe dit niet alleen voor leerlingen die snel klaar zijn met een taak.
- Ga naar de bibliotheek om meer te weten te komen over de interesses van leerlingen. Informeer ook bij bibliotheekmedewerkers en laat hen in gesprek gaan met de leerlingen. Mogelijks leer je iets bij over je leerlingen.

VerBondenheid

- Zorg voor kwaliteitsvolle interacties over het leesproces met je leerlingen. Onder andere met de leesgesprekken!
- Voorzie een veilige leer- en leesomgeving voor je leerlingen. Geef warmte en vertrouwen aan je leerlingen. Hierdoor zullen ze ook sneller in gesprek treden met jou.

Competentie

- Laat leerlingen onderling met elkaar praten over boeken en het leesproces. Peerinteractie stimuleert verbondenheid!
 - Stimuleer de leerlingen daarnaast ook om met ouders en vrienden buiten school te praten over de boeken.
 - Leer je leerlingen als lezers kennen. Gebruik de tools in deze handleiding hiervoor.
 - Leerlingen verbinden zich met een verhaal tijdens het voorlezen. Ze zullen zelf het boeken willen lezen of al uitkijken naar het volgende voorleesmoment.
 - De interesses van je leerlingen leren kennen gebeurt ook door op de hoogte te zijn van wat deze leeftijdsgroepen bezighoudt.
-
- Voorzie boeken en teksten die voldoende uitdagen, maar die de leerlingen ook aankunnen. Een uitdagende maar gepaste moeilijkheid is onmisbaar.
 - Differentieer waar nodig. Niet elke leerling moet hetzelfde boek lezen, moet evenveel bladzijden lezen of moeten even lang lezen.
 - Voorzie constructieve feedback bij leesopdrachten.
 - Voorzie voldoende ondersteuning tijdens het volledige leesproces, maar ook tijdens het keuzeproces. Het kiezen van een geschikt boek is voor kinderen niet gemakkelijk. Een boek dat de geschikte moeilijkheid heeft en dat aansluit bij de interesses van je leerlingen.
 - Biedt tips aan tijdens het volledige leesproces, van het kiezen tot het verwerken van een boek.

Hoe betrek je het volledige team?

Om een succesvol leesbeleid tot stand te laten komen, moet er een draagvlak rond lezen gecreëerd worden op school. Als we teruggrijpen naar [de bouwstenen voor een kwalitatieve leesomgeving](#) dan zien we dit terugkomen in de bouwsteen *uitwerking van een structureel leesbeleid*. Dit beleid bevat de visie van je school op leesonderwijs en hoe dit concreet tot stand komt.

LEESTIP

Meer te weten komen over het ontwikkelen van een leesbeleid?

- [Wat maakt een goed leesplezierbeleid op school?](#)
- [Naar een duurzaam leesbeleid op school](#)
- [Van duurzaam leesbeleid naar sterk leesonderwijs](#)
- [In zeven stappen naar een leesplezierbeleid op school](#)

Verder zijn er een aantal tips die kunnen helpen om het volledige team mee te krijgen in het leesmotivatieverhaal:

- Blijf steeds **communiceren** over het leesonderwijs naar het volledige team via verschillende kanalen. Doe dit op personeelsvergaderingen, via e-mail, via nieuwsbrieven, tijdens de middagpauze enzovoort. Sommige scholen kiezen er bijvoorbeeld ook voor om het leesonderwijs als vast agendapunt te plaatsen op personeelsvergaderingen.
- Als **directeur** is het van belang om rolmodel te staan en het leesbeleid te steunen.
- Indien er veranderingen worden doorgevoerd in verband met het leesbeleid, **informeer** dan alle leerkrachten. Leg uit hoe de verandering in de praktijk zal vorm krijgen.
- Bepaalde veranderingen kunnen opgelegd worden, maar blijf er steeds voor zorgen dat er ruimte is voor **feedback**.
- Tracht op zoveel mogelijk momenten het lezen **in de aandacht** te zetten:
 - o Deel boekentips met collega's. Dit hoeven niet alleen boeken voor leerlingen te zijn, maar ook je eigen favorieten die je hebt gelezen kunnen de leesgoesting stimuleren.
 - o Deel tips omtrent werkvormen die je gebruikt tijdens leesmomenen.
 - o Een auteurslezing op een pedagogische studiedag kan leerkrachten inspireren.
- **Weerstand** mag er zijn en is ook normaal. Probeer te achterhalen van waar die komt en ga op zoek naar een oplossing.
- Stimuleer **praktijkdeprivatisering!** Ga binnen in elkaars klassen, volg elkaars lessen mee en deel ervaringen met collega's. Bijleren van elkaar is het doel.

BIJLAGE: SRQ-VRAGENLIJST

1. Waarom lees je in je vrije tijd?

Geef telkens aan of je akkoord gaat met de uitspraak.

	Helemaal akkoord	Akkoord	Ik weet het niet	Niet akkoord	Helemaal niet akkoord
a. Ik lees in mijn vrije tijd omdat ik lezen plezierig vind.					
b. Ik lees in mijn vrije tijd omdat ik anderen niet wil teleurstellen.					
c. Ik lees in mijn vrije tijd omdat anderen dit van mij verwachten.					
d. Ik lees in mijn vrije tijd omdat ik lezen heel erg nuttig vind voor mezelf.					
e. Ik lees in mijn vrije tijd omdat ik me schuldig zou voelen als ik het niet zou doen.					
f. Ik lees in mijn vrije tijd omdat anderen me dan pas zullen belonen.					
g. Ik lees in mijn vrije tijd omdat lezen leuk is.					
h. Ik lees in mijn vrije tijd omdat ik mezelf moet bewijzen dat ik goede punten kan behalen voor lezen.					
i. Ik lees in mijn vrije tijd omdat anderen me anders zullen straffen.					
j. Ik lees in mijn vrije tijd omdat ik dat heel erg graag doe.					
k. Ik lees in mijn vrije tijd omdat ik me beschaamd zou voelen als ik niet zou lezen.					
l. Ik lees in mijn vrije tijd omdat anderen vinden dat ik dit moet doen.					
m. Ik lees in mijn vrije tijd omdat ik lezen zinvol vind.					
n. Ik lees in mijn vrije tijd omdat ik pas fier kan zijn als ik goede punten krijg voor lezen.					
o. Ik lees in mijn vrije tijd omdat ik lezen interessant vind.					
p. Ik lees in mijn vrije tijd omdat ik lezen zelf belangrijk vind.					
q. Ik lees in mijn vrije tijd omdat ik lezen boeiend vind.					

2. Waarom lees je voor school? Denk hierbij zowel aan lezen op school als aan lezen tijdens je huiswerk. Geef telkens aan of je akkoord gaat met de uitspraak.

	Helemaal akkoord	Akkoord	Ik weet het niet	Niet akkoord	Helemaal niet akkoord
a. Ik lees voor school omdat ik lezen plezierig vind.					
b. Ik lees voor school omdat ik anderen niet wil teleurstellen.					
c. Ik lees voor school omdat anderen dit van mij verwachten.					
d. Ik lees voor school omdat ik lezen heel erg nuttig vind voor mezelf.					
e. Ik lees voor school omdat ik me schuldig zou voelen als ik het niet zou doen.					
f. Ik lees voor school omdat anderen me dan pas zullen belonen.					
g. Ik lees voor school omdat lezen leuk is.					
h. Ik lees voor school omdat ik mezelf moet bewijzen dat ik goede punten kan behalen voor lezen.					
i. Ik lees voor school omdat anderen me anders zullen straffen.					
j. Ik lees voor school omdat ik dat heel erg graag doe.					
k. Ik lees voor school omdat ik me beschaamd zou voelen als ik niet zou lezen.					
l. Ik lees voor school omdat anderen vinden dat ik dit moet doen.					
m. Ik lees voor school omdat ik lezen zinvol vind.					
n. Ik lees voor school omdat ik pas fier kan zijn als ik goede punten krijg voor lezen.					
o. Ik lees voor school omdat ik lezen interessant vind.					
p. Ik lees voor school omdat ik lezen zelf belangrijk vind.					
q. Ik lees voor school omdat ik lezen boeiend vind.					

BIJLAGE: REFERENTIES

Berends, R. (2013). Leesgesprekken. *Het Blad*, 12(3), 11–14.

De Naeghel, J., Van Keer, H., Vansteenkiste, M., & Rosseel, Y. (2012). The Relation between Elementary Students' Recreational and Academic Reading Motivation, Reading Frequency, Engagement, and Comprehension: A Self-Determination Theory Perspective. *Journal of Educational Psychology*.

De Naeghel, J., Van Keer, H., & Vansteenkiste M. (2019). Van leesmotivatie naar leesgoesting in het lager onderwijs. In E. Segers & R. van Steensel (Red.), *Lekker lezen. Over het belang van leesmotivatie* (pp. 95-110). Eburon.

Hebbrecht, J., & Vansteelandt, J. (2021). *Samen leesbeleid maken*. Skribis.

[https://www.researchgate.net/profile/Renske-](https://www.researchgate.net/profile/Renske-Bouwer/publication/348883741_Grip_op_je_schrijfproces_met_De_Schrijfmachine_Zelfregulerend_academisch_schrijven/links/6014420845851517ef26847c/Grip-op-je-schrijfproces-met-De-Schrijfmachine-Zelfregulerend-academisch-schrijven.pdf)

[Bouwer/publication/348883741 Grip op je schrijfproces met De Schrijfmachine Zelfregulerend academisch schrijven/links/6014420845851517ef26847c/Grip-op-je-schrijfproces-met-De-Schrijfmachine-Zelfregulerend-academisch-schrijven.pdf](https://www.researchgate.net/profile/Renske-Bouwer/publication/348883741_Grip_op_je_schrijfproces_met_De_Schrijfmachine_Zelfregulerend_academisch_schrijven/links/6014420845851517ef26847c/Grip-op-je-schrijfproces-met-De-Schrijfmachine-Zelfregulerend-academisch-schrijven.pdf)

Iedereen Leest. (2018, 7 augustus). *Waarom lezen goed is voor ons*. Geraadpleegd op 2 november 2021, van <https://www.iedereenleest.be/over-lezen/onderzoek/waarom-lezen-goed-voor-ons>

Iedereen Leest. (2020, 10 juli). *Hoe bevorder je intrinsieke leesmotivatie?* Geraadpleegd op 29 oktober 2021, van <https://www.iedereenleest.be/over-lezen/onderzoek/hoe-bevorder-je-intrinsieke-leesmotivatie>

Iedereen Leest. (2020, juli 18). *Zes bouwstenen van een kwalitatieve leesomgeving*. Geraadpleegd op 3 november 2021, van <https://www.iedereenleest.be/over-lezen/de-praktijk/zes-bouwstenen-van-een-kwalitatieve-leesomgeving>

Kotter, J. (1995). Why transformation efforts fail. *Harvard Business Review*, 73, 2, 59-67. https://www.sheffield.ac.uk/polopoly_fs/1.79348!/file/Kotter-J-1995-HBR-Change-Organiz-1.pdf

Kroes, M. (2014). *Leerlingen worden in leesgesprekken met 'information seeking questions' gestimuleerd om zelf na te denken* [Masterscriptie, Rijksuniversiteit Groningen]. Geraadpleegd op 4 oktober 2021.

Merchie, E., Gobyn, S., De Bruyne, E., De Smedt, F., Schiepers, M., Vanbuel, M., Ghesquière, P., Van den Branden, K., & Van Keer, H. (2019). *Effectieve, eigentijdse begrijpend leesdidactiek in het basisonderwijs: Wetenschappelijk eindrapport van een praktijkgerichte literatuurstudie*. VLOR. https://assets.vlor.be/www.vlor.be/attachment/Onderzoeksrapport%20website%20DEF_0.pdf

Mortaignie, N. (2016). *Het leesklimaat in Vlaamse lagere scholen: een survey-onderzoek bij leerlingen en leraren naar de relatie tussen leerkrachtgedrag en leesmotivatie*. [Masterproef, Universiteit Gent]. Geraadpleegd op 18 oktober 2021.

Singelsma, J., & Oosterloo, A. (2015). Samen tot ontdekkingen komen door leesgesprekken. *Zone*, 14(3), 18–21.

SLO. (2021, 2 juni). *Leesgesprekken*. Geraadpleegd op 8 oktober 2021, van <https://www.slo.nl/thema/vakspecifieke-thema/nederlands/leesgesprekken/>

Stichting lezen. (2015). *Over boeken gesproken*.

Stichting Lezen. (2018). Leesmotivatie: hoe raak je de juiste snaar? *Leesmonitor – Het Magazine*. https://www.lezen.nl/wp-content/uploads/2021/01/leesmonitor1-2018_lr.pdf

- Stukas, A., & Snyder, M. (2016). Self-Fulfilling Prophecies. *Encyclopedia of Mental Health*, 4(2), 92–100. <https://doi.org/10.1016/b978-0-12-397045-9.00220-2>
- Perera, A. (2021, 22 maart). *Halo Effect: Definition and Examples / Simply Psychology*. SimplyPsychology. Geraadpleegd op 22 oktober 2021, van <https://www.simplypsychology.org/halo-effect.html>
- Politeia uitgeverij. (2021, 1 september). *Hoe zit het met de leesmotivatie van de Vlaamse leerlingen?* Geraadpleegd op 29 oktober 2021, van <https://politeia.be/nl/artikels/286467-hoe+zit+het+met+de+leesmotivatie+van+de+vlaamse+leerlingen%3F>
- Praten over boeken volgens Aidan Chambers*. (z.d.). Cultuurkuur. Geraadpleegd op 8 oktober 2021, van <https://www.cultuurkuur.be/inspiratie/praten-over-boeken-volgens-aidan-chambers>
- Prenger, J., & Havinga, D. (2016). Formatief evalueren met leesgesprekken. *Tijdschrift Taal*, 7(10), 35–39.
- Prodiagnostiek. (z.d.). *Bijlage 14: Observeren*. https://www.prodiagnostiek.be/materiaal/ADP_Bijlage14_Observeren.pdf
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1), 54–67. <https://doi.org/10.1006/ceps.1999.1020>
- Van Dingenen, M. (2021). *Lezen is een feest! Een inspirerende leesomgeving op school*. <https://jeugdboekenmaand.be/uploads/63d839a9-Jeugdboekenmaand%202021%20-%20educatieve%20handleiding.pdf>
- Vansteenkiste, M., Sierens, E., Soenens, B., & Lens, W. (2007). Willen, moeten en structuur in de klas: over het stimuleren van een optimaal leerproces. *Begeleid zelfstandig leren*, 37–58.
- Vansteenkiste, M. (2010). Hoe we kinderen en jongeren kunnen motiveren: Toepassingen van de zelfdeterminatietheorie. *Caleidoscoop*, 22(1), 6–15. https://www.researchgate.net/profile/Maarten-Vansteenkiste/publication/293048470_Willen_moeten_en_structuur_over_het_bevorderen_van_een_optimaal_leerproces/links/57095cdd08ae2eb9421e2f3c/Willen-moeten-en-structuur-over-het-bevorderen-van-een-optimaal-leerproces.pdf
- Vertel eens - aanpak van Aidan Chambers. (z.d.). In *E-lijn* (pp. 137–144). Cultuurtrein.
- Wigfield, A., & Guthrie, J. T. (1997). Relations of children's motivation for reading to the amount and breadth of their reading. *Journal of Educational Psychology*, 89(3), 420–432. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.89.3.42>